

TÜRK DÜNYASININ KÜLTÜREL MİRASI

Bir toplumun hâlihazırda muhafaza ettiği, kendinden önceki kuşaklar (ataları) tarafından oluşturulmuş somut veya somut olmayan varlık ve olguların tümüne **kültürel miras** adı verilir. Kültürel miras; bina, anıt, yazıt, kitap, sanat eserleri veya el işleri gibi somut (maddi) unsurlar ile folklor, gelenek-görenek, masal-söylence gibi somut olmayan unsurları kapsar. Bir kısım tabiat varlıkları da somut kültürel miras kapsamında değerlendirilir.

Türk dünyasında en az 2500 yıllık dönemden günümüze ulaşan binlerce **somut kültürel miras** ögesi vardır. Bilge Kağan, Tonyukuk ve Kültigin adına 8. yüzyılda dikilmiş **Orhun Yazıtları** bunların en eskilerinden ve önemlilerinden biridir. Türk dünyasının somut kültürel mirasının bir kısmını kurganlar, türbeler ve anıt mezarlar oluşturur. Kazakistan'daki Saka (İskit) dönemine ait **Esik Kurganları** ile **Hoca Ahmet Yesevi Türbesi**, Hindistan'da Babürler dönemine ait **Tac Mahal** ve Türkiye'deki **Anıtkabir** bunların başında gelir.

Türk dünyasının somut kültürel mirasının başında camiler gelir. **Bibi Hanım Camii** (Semerkant-Özbekistan), **Cuma Camii** (İsfahan-İran), **Selimiye Camii** (Edirne-Türkiye), Anadolu'nun fethinin de sembolü olan **Menûçîhr Camii** (Kars-Türkiye) Türk dünyasının somut kültürel mirasının önemli örnekleridir. Türk dünyasının birçok bölgesinde saraylar, hanlar, kervansaraylar, hamamlar, köprüler, çeşmeler gibi somut kültürel miras ögesi olan mimari yapılar bulunmaktadır (Görsel 7.14).

Türk dünyasının kültürel mirasının bir kısmını da **somut olmayan kültürel miras** oluşturur. Somut olmayan kültürel mirasın önemli bir bölümünü destanlar, masallar, hikâyeler, şiirler, maniler gibi edebî ürünler oluşturur. Oğuz Kağan, Ergenekon, Türeyiş ve Şu destanları; Dede Korkut Hikâyeleri ile Nasreddin Hoca fıkrası anlatma geleneği bunların en önemli örnekleridir.

Türk dünyasının somut olmayan kültürel mirasının bir kısmını dinî ve tasavvufi gelenekler oluşturur. **Mevlevi Sema Töreni**, **Bektaşî Semah ritüeli**, önemli günlerde mevlit okunması, iftar yemeği gelenekleri bunların başında gelir.

Türk dünyasının somut olmayan kültürel mirasının önemli bir kısmını süsleme sanatları ve el sanatları oluşturur. Bunların başlıcaları; çinicilik, ebru sanatı, minyatür sanatı, hat sanatı, tezhip (nakış işleme) sanatı, sedef kakma sanatı, ipek üretimi ve ipekli dokumacılık, demir ve bakır işlemeciliği, halı ve kilim dokumacılığı, at yetiştiriciliği ve eğiticiliğidir.

Türk dünyasının somut olmayan kültürel mirasında bir kısım yiyecek ve içeceklerin hazırlanması ve dağıtılması önemli yer tutar. Yassı ekmek, keşkek, mesir macunu, aşure yapımı ve dağıtımı, Türk kahvesi ve çay ikram edilerek sohbet edilmesi bunların başlıca örnekleridir.

Karagöz ve meddahlık gibi hikâye anlatıcılığı, orta oyunu gibi geleneksel gösteri sanatları ile âşıklik geleneği de somut olmayan Türk kültür mirası unsurlarıdır.

Türkiye'de
Somut Olmayan
Kültürel Miras
(Video)

Görsel 7.14: İshak Paşa Sarayı (Doğubeyazıt-Ağrı)